

पैरिस – नगरवर्णनम्।

अवबोधनम्।

अ. पूर्णवाक्येन उत्तरं लिखत।

*१. सीननदीतटे जनाः किं लभन्ते?

उत्तरः सीननदीतटे जनाः नौकाविहारस्य तटभ्रमैश्च महासुखं लभन्ते।

२. पारीनगर्याः कण्ठभागे का सुलग्ना?

उत्तरः पारीनगर्याः कण्ठभागे मालेव सीननदी सुलग्ना।

३. सीननदी मालेव कुत्र सुलग्ना?

उत्तरः सीननदी मालेव पारीनगर्याः कण्ठभागे सुलग्ना।

शब्दज्ञानम्।

अ. पद्यांशे पर्यायशब्दं चिनुत।

*१. कूलम्, तीरः	= तटः।
२. स्रक्, माल्यम्, हारः	= माला।
३. तटिनी, तरङ्गिणी, आपगा, सरित्	= नदी।
४. नौः, तरणिः	= नौका।

अवबोधनम्।

अ. पूर्णवाक्येन उत्तरं लिखत।

*१. न्यायप्रासादस्य के विशेषाः?

उत्तर: न्यायप्रासादः इति सीनसरित्समीपे गॉथीक-
स्थापत्यकलात्मरूपं प्रसिद्धम् ऐतिह्यम् उक्तं भवनं वर्तते।

२. न्यायप्रासादः कुत्र वर्तते?

उत्तर: न्यायप्रासादः सीनसरित्समीपे तटे वर्तते।

शब्दज्ञानम्।

अ. पद्यांशो पर्यायशब्दं चिनुत।

*१. कूलम्, तीरः = तटः।

*२. नदी, तरङ्गिणी, शैवलिनी, तटिनी = सरित्।

३. भवनम्, हर्म्यम् = प्रासादः।

४. विख्यातम्, प्रख्यातम्, विश्रुतम् = प्रसिद्धम्।

५. निकटे, सविधे, निकषा = समीपे।

माध्यमभाषया श्लोकस्य तात्पर्यम् / स्पष्टीकरणम्।

१. सीन नदीतीरावरील न्यायालयाच्या इमारतीची वैशिष्ट्ये सांगा.

उत्तर: सीन नदीच्या किनाऱ्यावरील न्यायालयाची इमारत 'न्यायाचा प्रासाद' म्हणून ओळखली जाते. ही एक प्रसिद्ध ऐतिहासिक वास्तू असून फ्रेंच भाषेत तिला 'पाले द जस्टिस' असे म्हटले जाते.

या इमारतीचे वैशिष्ट्य म्हणजे, ती गोथिक स्थापत्यशैलीचा अतिशय सुप्रसिद्ध नमुना आहे. मध्यमयुगीन काळात, गॉथिक स्थापत्यशैलीचा विकास व प्रसार पॅरिस तसेच मध्य व पश्चिम युरोपात झाला. ही शैली प्रामुख्याने स्थापत्य आणि चित्रकला या दोन अंगांनी विकसित झाली. म्हणूनच कलाकार आणि विशेषतः स्थापत्यशास्त्राच्या विद्यार्थ्यांमध्ये हे पर्यटनस्थळ विशेष लोकप्रिय आहे.

अवबोधनम्।

अ. पूर्णवाक्येन उत्तरं लिखत।

१. सीनसरित्समीपं किम् आराधनमन्दिरं विश्रुतम्?

उत्तरः सीनसरित्समीपं सेन्द्-चेपलं नाम आराधनमन्दिरं विश्रुतम्।

२. आराधनमन्दिरस्य तीक्ष्णः तनुः अग्रभागः किं दर्शयति इव?

उत्तरः आराधनमन्दिरस्य तीक्ष्णः तनुः अग्रभागः नभस्थितं देवं दर्शयति इव।

शब्दज्ञानम्।

अ. पद्यांशे पर्यायशब्दं चिनुत।

*१. निकटे, निकषा, सविधे	= समीपम्।
२. विख्यातम्, प्रसिद्धम्, प्रख्यातम्	= विश्रुतम्।
३. मस्तकम्, शिरः	= मूर्धा।
४. तिग्मः, निशितः, कुशाग्रः	= तीक्ष्णः।
५. आकाशः, व्योम, गगनम्	= नभः।
६. अमरः, त्रिदशः, विबुधः, सुरः	= देवः।

ब. पद्यांशे विलोमपदं चिनुत।

१. दूरे	×	समीपम्।
२. कुख्यातम्	×	विश्रुतम्।
३. स्थूलः	×	तनुः।
४. असुरः, राक्षसः	×	देवः।

माध्यमभाषया श्लोकस्य तात्पर्यम् / स्पष्टीकरणम्।

१. कवीने सेंट चॅपेल प्रार्थनामंदिराचे वर्णन कसे केले आहे?

उत्तर: सीन नदीच्या किनाऱ्यावर सेंट चॅपेल चर्च वसलेले आहे. हे एक प्रसिद्ध पर्यटनस्थळ आहे. कवीने या प्रार्थनास्थळाचे अतिशय सुंदर वर्णन केले आहे. चर्चला अतिशय उंच, टोकदार असे निमुळते शिखर आहे. कवी असे म्हणतो, की हे टोकदार शिखर म्हणजे जणू आकाशातील देवाकडे निर्देश केलेला आहे.

कवीने केलेले हे वर्णन अगदी यथार्थ आहे, कारण चर्चचे हे निमुळते, टोकदार शिखर एखाद्या बोटप्रमाणेच वाटते आणि हे एक धार्मिक स्थळ असल्यामुळे स्वर्गातील देवाकडे निर्देश करत असल्याची कल्पना अतिशय मनोज्ञ आहे.

अवबोधनम्।

अ. पूर्णवाक्येन उत्तरं लिखत।

*१. पॅरिसनगरे का देवी विख्याता? सां स्वकरे कं तोलयति?

उत्तर: पॅरिसनगरे जोनदेवी विख्याता। सा स्वकरे ध्वजं तोलयति।

२. जोनदेव्या: मूर्ति: कुत्र अस्ति?

उत्तर: जोनदेव्या: मूर्ति: सुमार्गमध्ये अस्ति।

३. जोनदेव्या: मूर्ति: कीदृशी?

उत्तर: जोनदेव्या: मूर्ति: अश्वारूढा।

शब्दज्ञानम्।

अ. पद्यांशे पर्यायशब्दं चिनुत।

*१. केतनः, पताका, वैजयन्ती = ध्वजः।

२. प्रसिद्धा, प्रख्याता, विश्रुता = विख्याता।

३. पुत्तलः, प्रतिमा = मूर्तिः।

४. शोभते, राजते = विराजते।

माध्यमभाषया श्लोकस्य तात्पर्यम् / स्पष्टीकरणम्।

१. जोनदेवीच्या मूर्तीचे वर्णन करा.

उत्तर: जोनदेवीची मूर्ती सीन नदीच्या किनाऱ्यावर विराजमान आहे. ही मूर्ती एका प्रशस्त रस्त्याच्या मध्यभागी आहे. हे पर्यटनस्थळ 'जोन ऑफ आर्क' या त्याच्या मूळ नावाने अतिशय प्रसिद्ध आहे. ती अश्वारूढ आहे. तिच्या उजव्या हातात ध्वज असून डाव्या हातात

घोड्याचा लगाम धरून ती अतिशय डौलाने तोल सांभाळते आहे.

जोनचा जन्म फ्रान्समध्ये इ. स. १४१२ साली झाला. तरुण जोन म्हणजे देशभक्तीचे मूर्तीमंत प्रतीकच! फ्रान्सच्या स्वातंत्र्यासाठी लढणाऱ्या पराक्रमी जोन देवीला इ. स. १४३१ साली वयाच्या अवघ्या एकोणिसाव्या वर्षी जिवंत जाळण्यात आले. तिच्या या त्यागामुळेच तिला देवी म्हणून मान दिला जातो.

अवबोधनम् ।

अ. पूर्णवाक्येन उत्तरं लिखत ।

*१. के परस्परं भूषयतः?

उत्तर: सीननदीं पारीपुरी सापि सीननदी पारीपुरीञ्च परस्परं भूषयतः ।

२. सीनसरित् कैः सुबद्धा विराजते?

उत्तर: सीनसरित् अनेकैः सेतुबन्धैः सुबद्धा विराजते ।

शब्दज्ञानम् ।

अ. पद्यांशे पर्यायशब्दं चित्वा लिखत ।

*१. नगरी, नगरम्, पत्तनम्	= पुरी ।
२. शोभते, राजते	= विराजते ।
३. तटिनी, तरङ्गिणी, आपगा	= सरित्, नदी ।

कृतिपत्रिकायाः तृतीयः विभागः - व्याकरणम्।

सन्धयः।

*१.	ऐतिह्यमुक्तम्	=	ऐतिह्यम् + उक्तम्।
*२.	दर्शयतीव	=	दर्शयति + इव।
*३.	सुमार्गमध्येऽस्ति	=	सुमार्गमध्ये + अस्ति।
*४.	भूषयतोऽत्र	=	भूषयतः + अत्र।
*५.	भवनञ्च	=	भवनम् + च।
*६.	मूर्ध्नोऽस्य	=	मूर्ध्नः + अस्य।
*७.	तीक्ष्णस्तनुरग्रभागः	=	तीक्ष्णः + तनुः + अग्रभागः।

*८.	तटभ्रमैश्च	=	तटभ्रमैः + च।
*९.	सेतुबन्धैर्विराजते	=	सेतुबन्धैः + विराजते।
*१०.	पुरीञ्च	=	पुरीम् + च।
११.	मालेव	=	माला + इव।
१२.	समीपमाराधनमन्दिरम्	=	समीपम् + आराधनमन्दिरम्।
१३.	विश्रुतमस्ति	=	विश्रुतम् + अस्ति।

पदपरिचयः।

धातवः।

वर्तमानकालः।

क्र.	रूपम्	मूलधातुः	गणः, पदम्	कालः / अर्थः	पुरुषः	वचनम्
१.	लभन्ते	लभ्	१ आ.प.	वर्तमानकालः	तृतीयः	बहुवचनम्
२.	अस्ति	अस्	२ प.प.	वर्तमानकालः	तृतीयः	एकवचनम्
३.	विराजते	वि + राज्	१ उ.प. येथे आ.प.	वर्तमानकालः	तृतीयः	एकवचनम्
४.	भूषयतः	भूष्	१० उ.प. येथे प.प.	वर्तमानकालः	तृतीयः	द्विवचनम्
५.	मन्ये	मन्	४ आ.प.	वर्तमानकालः	प्रथमः	एकवचनम्

प्रयोजकम्।

क्र.	रूपम्	मूलधातुः	गणः, पदम्	प्रयोजकम्	कालः / अर्थः	पुरुषः	वचनम्
*६.	दर्शयति	दृश् - पश्य्	१ प.प.	प्रयोजकम्	वर्तमानकालः	तृतीयः	एकवचनम्

पूर्वकालवाचक - धातुसाधित - अव्ययानि।

क्र.	रूपम्	मूलधातुः	गणः, पदम्	पूर्वकालवाचकम्
*७.	गृहीत्वा	ग्रह्	९ उ.प.	त्वान्त-अव्ययम्।
*८.	समुत्तोल्य	सम् + उद् + तुल् → तोल्	१० उ.प.	ल्यबन्त-अव्ययम्।

कर्मणि - भूतकालवाचक - धातुसाधित - विशेषणानि ।

क्र.	रूपम्	मूलधातुः	गणः, पदम्	भूतकालवाचकम्	लिङ्गम्	विभक्तिः	वचनम्
*९.	विश्रुतम्	वि + श्रु	५ प.प.	कर्मणि-भू-धा-वि.	पुंलिङ्गम्	द्वितीया	एकवचनम्
					नपुंसकलिङ्गम्	प्रथमा द्वितीया	एकवचनम्
*१०.	सुबद्धा	सु + बन्ध्	९ प.प.	कर्मणि-भू-धा-वि.	स्त्रीलिङ्गम्	प्रथमा	एकवचनम्
११.	उक्तम्	वच् ब्रू	२ प.प.	कर्मणि-भू-धा-वि.	पुंलिङ्गम्	द्वितीया	एकवचनम्
			२ उ.प.		नपुंसकलिङ्गम्	प्रथमा, द्वितीया	एकवचनम्
१२.	दृष्टम्	दृश्-पश्य्	१ प.प.	कर्मणि-भू-धा-वि.	पुंलिङ्गम्	द्वितीया	एकवचनम्
					नपुंसकलिङ्गम्	प्रथमा, द्वितीया	एकवचनम्
१३.	अधिरूढा	अधि + रुह् → रोह्	१ प.प.	कर्मणि-भू-धा-वि.	स्त्रीलिङ्गम्	प्रथमा	एकवचनम्

कर्तरि - भूतकालवाचक - धातुसाधित - विशेषणानि ।

क्र.	रूपम्	मूलधातुः	गणः, पदम्	भूतकालवाचकम्	लिङ्गम्	विभक्तिः	वचनम्
*१४.	सुलग्ना	सु + लग्	१ प.प. अकर्मक धातू	कर्तरि-भू-धा-वि.	स्त्रीलिङ्गम्	प्रथमा	एकवचनम्

नामानि ।

क्र.	रूपम्	प्रातिपदिकम्	प्रकारः	लिङ्गम्	विभक्तिः	वचनम्
*१५.	मूर्ध्निः	मूर्धन्	अन्नन्तम्	पुंलिङ्गम्	द्वितीया पञ्चमी, षष्ठी	बहुवचनम् एकवचनम्
*१६.	नभः	नभस्	सकारान्तम्	नपुंसकलिङ्गम्	प्रथमा, द्वितीया, सम्बोधनम्	एकवचनम्
*१७.	नाम्नी	१. नामन्	अन्नन्तम्	नपुंसकलिङ्गम्	प्रथमा, द्वितीया, सम्बोधनम्	द्विवचनम्
		२. नाम्नी	ईकारान्तम्	स्त्रीलिङ्गम्	प्रथमा	एकवचनम्
१८.	नगर्याः	नगरी	ईकारान्तम्	स्त्रीलिङ्गम्	पञ्चमी, षष्ठी	एकवचनम्
१९.	जनाः	जन	अकारान्तम्	पुंलिङ्गम्	प्रथमा, सम्बोधनम्	एकवचनम्
२०.	सेतुबन्धैः	सेतुबन्ध	अकारान्तम्	पुंलिङ्गम्	तृतीया	बहुवचनम्

सर्वनामानि ।

क्र.	रूपम्	प्रातिपदिकम्	पुरुषवाचकः	लिङ्गम्	विभक्तिः	वचनम्
२१.	अस्य	इदम्	तृतीयपुरुषः	पुंलिङ्गम्, नपुंसकलिङ्गम्	षष्ठी	एकवचनम्
२२.	यस्याम्	यद्	तृतीयपुरुषः	स्त्रीलिङ्गम्	सप्तमी	एकवचनम्

समासपरिचयः ।

विभक्ति - तत्पुरुषः ।

क्र.	समस्तपदम्	विग्रहः	विभक्तिः	समासनाम
*१.	अश्वधिरूढा	अश्वम् अधिरूढा । (घोड्यावर / घोड्याला आरूढ)	-	द्वितीया-तत्पुरुषः ।
*२.	नौकाविहारः	नौकया विहारः । (नौकेने विहार)	-	तृतीया-तत्पुरुषः ।
*३.	न्यायप्रासादः	न्यायाय प्रासादः । (न्यायासाठी प्रासाद)	-	चतुर्थी-तत्पुरुषः ।
*४.	आराधनमन्दिरम्	आराधनाय मन्दिरम् । (आराधनेसाठी मंदिर)	-	चतुर्थी-तत्पुरुषः ।
५.	कण्ठभागे	कण्ठस्य भागः । (कंठाचा भाग)	तस्मिन् ।	षष्ठी-तत्पुरुषः ।
६.	स्वकरे	स्वस्य करः । (स्वतःचा हात)	तस्मिन् ।	षष्ठी-तत्पुरुषः ।
७.	सेतुबन्धैः	सेतूनां बन्धाः । (सेतूंचा बंध)	तैः ।	षष्ठी-तत्पुरुषः ।
८.	नभस्थितम्	नभसि स्थितम् । (नभात स्थित)	-	सप्तमी तत्पुरुषः ।
९.	तटभ्रमैः	तटे/तटयोः भ्रमः । (किनाऱ्यावर फिरणे)	तैः ।	सप्तमी तत्पुरुषः ।
१०.	सुमार्गमध्ये	१. शोभनः मार्गः । सुमार्गः । (सुंदर मार्ग) २. सुमार्गस्य मध्यः । (सुंदर मार्गाच्या मध्ये)	- तस्मिन् ।	प्रादि तत्पुरुषः । षष्ठी तत्पुरुषः ।

कर्मधारयः ।

क्र.	समस्तपदम्	विग्रहः	विभक्तिः	समासनाम
*११.	महासुखम्	महत् सुखम् । (महान सुख)	-	विशेषण-पूर्वपद कर्मधारयः ।
*१२.	सीनसरित्	सीन नाम सरित् । (सीन नावाची नदी)	-	विशेषण-सामान्यनाम- कर्मधारयः ।
१३.	सीनसरित्समीपे	१. सीन नाम सरित् । सीनसरित् । (सीन नावाची नदी) २. सीनसरितः समीपे । (सीन नावाच्या नदीजवळ)	- -	विशेषण-सामान्यनाम- कर्मधारयः । षष्ठी तत्पुरुषः ।

१४.	तदीयमूर्तिः	तदीया मूर्तिः । (तिची मूर्ती)	-	कर्मधारयः ।
१५.	पारीनगर्याः	पारी नाम नगरी । (पेरिस नावाचे शहर)	तस्याः ।	विशेषनाम-सामान्यनाम- कर्मधारयः ।

मध्यमपदलोपी - कर्मधारयः ।

क्र.	समस्तपदम्	विग्रहः	विभक्तिः	समासनाम
१६.	स्थापत्यकला	स्थापत्यविषयकी कला । (स्थापत्यविषयक कला)	-	मध्यमपदलोपी कर्मधारयः ।

बहुव्रीहिः ।

क्र.	समस्तपदम्	विग्रहः	विभक्तिः	समासनाम
१७.	सीनाख्यनदी	१. सीन इति आख्या यस्याः सा । सीनाख्या । (सीन असे जिचे नाव आहे ती) २. सीनाख्या नदी । (सीन नावाची नदी)	- -	बहुव्रीहिः । कर्मधारयः ।